

Konkurrensverkets allmänna råd om näringsförbud vid överträdelser av konkurrensreglerna

KKVFS 2015:2

Utkom från trycket
den 30 december 2014

beslutat den 8 december 2014.

1. Inledning

1. Med stöd av 3 kap. 24 § konkurrenslagen (2008:579) och 17 § lagen om näringsförbud (2014:836) kan Konkurrensverket i samband med mål om konkurrensskadeavgift enligt 3 kap. 5 § konkurrenslagen föra talan om näringsförbud eller, utan att en sådan talan förs, ansöka om näringsförbud.
2. Konkurrensverket har möjlighet att ansöka om näringsförbud när en annan konkurrensmyndighet inom EU eller Europeiska kommissionen prövat överträdelsen av konkurrensreglerna. Detta är möjligt om överträdelsen har effekter på den svenska marknaden och företagets verksamhet kan anses bedriven i Sverige.
3. Den som åläggs näringsförbud får inte bedriva näringsverksamhet. Det är vidare förbjudet att inneha en ledande position i företag. Dessutom får personen inte vara anställd eller ta återkommande uppdrag hos närstående eller i den näringsverksamhet där personen tidigare har åsidosatt sina åligganden. Näringsförbud meddelas för lägst tre år och högst tio år. Den som bryter mot ett näringsförbud kan dömas till fängelse i högst två år.
4. För att näringsförbud ska kunna bli aktuellt krävs att det är fråga om en kartell. Med detta avses här att företag i samma produktions- eller handelsled fastställer försäljningspriser, begränsar eller kontrollerar produktionen eller delar upp marknader.
5. I detta allmänna råd informerar Konkurrensverket om hur verket tolkar och tillämpar 2-3 §§ och 7-9 §§ lagen om näringsförbud.
6. Konkurrensverket informerar också om hur verket handlägger näringsförbudseftergiftsärenden (kapitel 4).

2. Näringsförbud

2 § Bestämmelserna i 4-9 §§ ska tillämpas på enskilda näringsidkare och på dem som utåt har framträtt som ansvariga för en enskild näringsverksamhet.

3 § Bestämmelserna i 4-9 §§ ska tillämpas på dem som faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet som en juridisk person har bedrivit.

Bestämmelserna i 4-9 §§ ska alltid tillämpas på följande befattningshavare:

- 1. i kommanditbolag: komplementär,*
- 2. i andra handelsbolag: bolagsman,*
- 3. i aktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag: ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,*
- 4. i sparbanker, ekonomiska föreningar och försäkringsföreningar: ledamot och suppleant i styrelsen samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,*
- 5. i europeiska ekonomiska intressegrupperingar med säte i Sverige: företagsledare,*
- 6. i europabolag och europakooperativ med säte i Sverige: ledamot och suppleant i förvaltnings-, lednings-, eller tillsynsorgan samt verkställande direktör och vice verkställande direktör,*
- 7. i utländska filialer som omfattas av lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.: verkställande direktör och vice verkställande direktör, och*
- 8. i stiftelser som omfattas av 2 kap. 3 § bokföringslagen (1999:1078): ledamot och suppleant i styrelsen samt, när en stiftelse har anknuten förvaltning, sådana befattningshavare hos förvaltaren som anges i detta stycke.*

7 § Den som har grovt åsidosatt sina skyldigheter i en näringsverksamhet där förbudet i 2 kap. 1 § konkurrenslagen (2008:579) eller artikel 101 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har överträtts på ett sätt som inneburit att företag i samma produktion- eller handelsled fastställer försäljningspriser, begränsar konkurrensen eller kontrollerar produktion eller delar upp marknader, ska meddelas näringsförbud, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt.

8 § Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt ska rätten ta hänsyn till, om

- 1. åsidosättandet har*
 - a) varit systematiskt,*
 - b) syftat till betydande vinning eller*
 - c) orsakat eller varit ägnat att orsaka betydande skada, eller*
- 2. näringsidkaren tidigare har dömts för brott i näringsverksamhet.*

9 § Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt enligt 7 § ska även särskild hänsyn tas till om förfarandet har varit ägnat att allvarligt hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen.

Näringsförbud ska inte anses påkallat från allmän synpunkt, om den som kan komma ifråga för ett sådant förbud själv eller inom ramen för den bedrivna näringsverksamheten har medverkat till att i väsentlig mån underlätta en sådan utredning av överträdelsen som görs av

1. Konkurrensverket
2. en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, eller
3. Europeiska kommissionen.

Personkrets – 2 och 3 §§

7. Näringsförbud kan meddelas följande personer:
 - a) enskilda näringsidkare, dvs. fysiska personer som yrkesmässigt bedriver verksamhet av ekonomisk art, oavsett om verksamheten är inriktad på vinst eller inte,
 - b) den som utåt har framträtt som ansvarig för en enskild näringsverksamhet. Om flera tillsammans har utövat den faktiska ledningen kan alla bli föremål för näringsförbud,
 - c) formell företrädare för de juridiska personer som anges i 3 §.
8. Näringsförbud kan meddelas en person som faktiskt har utövat ledningen av en näringsverksamhet, oavsett i vilken rättslig form verksamheten har bedrivits.
9. Företrädare för en branschorganisation som drivs som en ekonomisk eller ideell förening kan meddelas näringsförbud. Branschföreningar innefattas i begreppet företag i detta allmänna råd.
10. Mellancheff, regionchef, marknadschef eller annan som enbart har ansvar för en viss del av verksamheten, kan således endast meddelas näringsförbud om de rent faktiskt har utövat ledningen av näringsverksamheten enligt punkt 7 (b) ovan.
11. Att en person har lämnat sin befattning utgör inte något hinder för Konkurrensverket att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud.

KKVFS 2015:2

Grovt åsidosatt – 7 §

12. Konkurrensverket kommer vid prövningen av om en person grovt åsidosatt vad som ålegat honom eller henne i näringsverksamhet beakta om:
 - a) personen själv deltagit i ett kartellsamarbete, eller
 - b) personen instruerat medarbetare i organisationen att delta i ett kartellsamarbete, eller
 - c) personen underlåtit att vidta korrigerande åtgärder, när det kommit till hans eller hennes kännedom att det inom organisationen förekommer ett kartellsamarbete.
13. Vad gäller punkt 12 (c) bör det noteras att om det funnits flagranta brister i övervakningen kan detta innebära att även en underlåtelse att korrigera oegentligheter som personen borde ha känt till, kan beaktas vid prövningen. I övriga fall kan det noteras att det bara är överträdelser som ägt rum efter det att personen har fått kännedom om oegentligheter och trots detta inte vidtagit några korrigerande åtgärder som kommer att läggas personen till last vid prövningen.

Påkallat från allmän synpunkt – 8 §

14. Kartellsamarbeten innebär ett systematiskt åsidosättande av regelsystemet och karteller syftar ofta till betydande vinning. Karteller medför eller är ägnade att medföra betydande skador.
15. För att ett förbud ska anses påkallat från allmän synpunkt bör det vara fråga om en förhållandevis långvarig kartell som varit ägnad att allvarligt skada konkurrensen på marknaden. En kartell är att anse som förhållandevis långvarig i vart fall när den pågått under fyra år.
16. Konkurrensverket kommer att se mer allvarligt på fall där personen tidigare har medverkat i överträdelser av konkurrensreglerna eller dömts för brott i näringsverksamhet.
17. Konkurrensverket kommer vid bedömningen av om ett förbud ska anses påkallat från allmän synpunkt även att väga in vad som har ägt rum före den 1 november 2008.

3. Näringsförbudseftergift

9 § andra stycket: Näringsförbud ska inte anses påkallat från allmän synpunkt, om den som kan komma ifråga för ett sådant förbud själv eller inom ramen för den bedrivna näringsverksamheten har medverkat till att i väsentlig mån underlätta en sådan utredning av överträdelse som görs av

- 1. Konkurrensverket,*
- 2. en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen, eller*
- 3. Europeiska kommissionen.*

18. Konkurrensverket kan ge eftergift från näringsförbud (näringsförbuds-
eftergift). Det innebär att Konkurrensverket avstår från att föra talan
om eller ansöka om näringsförbud och att personen därmed undgår
näringsförbud. Det är möjligt att få näringsförbudseftergift i följande
två situationer:
- a) personen har en befattning vid ett företag som beviljas eftergift
eller nedsättning av konkurrensskadeavgift, eller
 - b) personen har själv medverkat till att i väsentlig mån underlätta
Konkurrensverkets utredning av överträdelsen.
19. Det finns inga begränsningar för hur många personer som kan få
näringsförbudseftergift för samma överträdelse. Detta innebär till
exempel att om en eller flera personer redan har fått näringsförbuds-
eftergift till följd av att ett företag har beviljats eftergift eller nedsättning
av konkurrensskadeavgift utgör det inte ett hinder för att ytterligare
personer som deltagit i kartellen själva ansöker om och får närings-
förbudseftergift. Näringsförbudseftergift beviljas i dessa fall under
förutsättning att personen uppfyller de krav för näringsförbudseftergift
som framgår av det allmänna rådet.
20. Även en person som, genom hot eller påtryckningar, har tvingat ett
annat företag eller en annan person att delta i överträdelsen kan få
näringsförbudseftergift. Näringsförbudseftergift beviljas i detta fall
under förutsättning att företaget som personen har en befattning på
har beviljats nedsättning av konkurrensskadeavgift, eller att personen
själv uppfyller de krav för näringsförbudseftergift som framgår av
detta allmänna råd.

Företaget beviljas eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgift – enligt punkt 18 (a) ovan

21. Personer som har en befattning vid ett företag som beviljas eftergift
eller nedsättning av konkurrensskadeavgift får näringsförbudseftergift.
Det gäller också om eftergift eller nedsättning har beviljats av annan
konkurrensmyndighet inom EU eller av Europeiska kommissionen.
Information om förutsättningarna för eftergift eller nedsättning för
företag finns i Konkurrensverkets allmänna råd KKVFS 2015:1 om
eftergift och nedsättning av konkurrensskadeavgift.
22. Personer som har en befattning vid ett företag som beviljas eftergift
eller nedsättning av konkurrensskadeavgiften omfattas automatiskt
av företagets ansökan och behöver inte göra en egen ansökan om
näringsförbudseftergift. Om företaget beviljas eftergift eller nedsätt-
ning beviljas personerna automatiskt näringsförbudseftergift. Företaget
behöver inte ange vilka personer det vill ska omfattas av dess ansökan.

KKVFS 2015:2

23. Konkurrensverket kan dock komma att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud om en person:
 - a) aktivt har motsatt sig att företaget, där han eller hon har en befattning, ansöker om eftergift eller att företaget skulle inkomma med uppgifter till Konkurrensverket i syfte att erhålla eftergift eller nedsättning, eller
 - b) har lämnat sin befattning och därmed inte omfattas av företagets eftergiftsansökan.

Den som själv har medverkat i utredningen – enligt punkt 18 (b) ovan

24. En person som själv har medverkat till att i väsentlig mån underlätta utredningen av överträdelsen ska, förutsatt att kraven i punkterna 30-35 nedan är uppfyllda, få näringsförbudseftergift. Samma bedömning sker oavsett om personen fortfarande är anställd eller inte i det företag som deltog i överträdelsen. Näringsförbudseftergift kan meddelas även om personen har blivit avskedad med anledning av sitt deltagande i kartellen. Detsamma gäller om han eller hon aktivt har motsatt sig sitt företags eftergiftsansökan eller att företaget skulle inkomma med uppgifter till Konkurrensverket i syfte att erhålla eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgiften.
25. Konkurrensverket kan också ge näringsförbudseftergift till en person även om företaget inte beviljas eftergift eller nedsättning av konkurrensskadeavgiften.

Personen underlättar utredningen i väsentlig mån

26. En person som ger Konkurrensverket tillräckligt med underlag för att ingripa mot överträdelsen, dvs. genomföra en undersökning enligt 5 kap. 3-5 §§ konkurrenslagen, anses ha underlättat utredningen i väsentlig mån förutsatt att kraven i punkterna 30-35 nedan är uppfyllda.
27. Även efter att Konkurrensverket har tillräckligt med underlag för att ingripa mot överträdelsen enligt punkt 26 ovan, kan en person i väsentlig mån anses ha underlättat verkets utredning. Kravet är att personen själv har lämnat Konkurrensverket sådan bevisning eller sådana uppgifter om överträdelsen som har ett mervärde jämfört med vad verket redan hade tillgång till samt att kraven i punkterna 30-35 nedan är uppfyllda. Bevisningen ska ytterligare klargöra omständigheterna kring överträdelsen. Med bevisning avses skriftliga handlingar eller muntliga uppgifter. Med skriftliga handlingar avses t.ex. mötesanteckningar, protokoll och korrespondens. Muntliga uppgifter kan t.ex. vara uttalanden från anställda, företagsrepresentanter eller före detta anställda.

28. För att en person ska anses ha underlättat utredningen i väsentlig mån krävs en aktiv, egeninitierad handling från personen. Kravet att utredningen ska ha underlättats i väsentlig mån kan inte anses uppfyllt enbart genom att personen inställer sig på utsatt tid till förhör, villigt svarar på frågor eller på liknande sätt medverkar i utredningen. Enbart det faktum att personen lämnar över handlingar som på något sätt anknyter till överträdelsen är inte tillräckligt för att personen ska anses ha underlättat utredningen i väsentlig mån.
29. När Konkurrensverket har påbörjat en undersökning enligt 5 kap. 3-5 §§ konkurrenslagen anses verket ha tillgång till all den bevisning som kommer att påträffas under undersökningen. Om en person under pågående undersökning ansöker om näringsförbudseftergift kommer Konkurrensverket att ta ställning till värdet av lämnade uppgifter först efter att den planerade granskningen enligt 5 kap. 6 § konkurrenslagen genomförts.

Personen lämnar all information om överträdelsen

30. För att få näringsförbudseftergift ska personen lämna Konkurrensverket all information om överträdelsen som han eller hon har eller får tillgång till. Detta innebär att personen så långt möjligt självmant ska ange
- vad det konkurrensbegränsande samarbetet avser (t.ex. uppdelning av marknader eller fastställande av inköps- eller försäljningspriser),
 - vilka varor eller tjänster samarbetet omfattar,
 - vilket geografiskt område samarbetet omfattar,
 - vilka företag som har deltagit i samarbetet,
 - när samarbetet inletts och eventuellt avslutats,
 - vilka kontakter som har ägt rum mellan de företag som deltagit i samarbetet och innehållet i dessa kontakter,
 - vid vilka tidpunkter kontakterna mellan företagen har ägt rum,
 - vad deltagande företag gjort för att möjliggöra och genomföra samarbetet,
 - vilka personer inom företaget som kan lämna information om samarbetet, och
 - vilka personer i konkurrerande företag som har deltagit i samarbetet.

Personen samarbetar aktivt

31. Personen ska fortlöpande samarbeta med Konkurrensverket under utredningen av överträdelsen. Detta innebär att personen snabbt ska kunna besvara frågor om det konkurrensbegränsande samarbetet. Personen ska också självmant och utan dröjsmål lämna sådana uppgifter och handlingar som rör överträdelsen och som personen får kännedom om efter det att anmälan har gjorts. Personen ska vidgå sina tidigare lämnade uppgifter och även i övrigt fortsätta att samarbeta under handläggning i domstol.

KKVFS 2015:2

Personen förstör inte bevis och försvarar inte utredningen

32. Personen får inte vidta åtgärder som försvarar Konkurrensverkets utredning. Personen får inte avslöja för någon att han eller hon har lämnat uppgifter om överträdelsen till Konkurrensverket förrän överträdelsen blivit känd genom verkets åtgärder. Personen får inte heller avslöja innehållet i de uppgifter som personen lämnar till Konkurrensverket under den fortsatta utredningen av överträdelsen.
33. Kravet omfattar åtgärder vidtagna både före och efter den tidpunkt då personen första gången lämnar uppgifter om överträdelsen till Konkurrensverket. Personen har således en skyldighet att, redan från det att personen överväger att ansöka om näringsförbudseftergift, se till att bevisning inte förstörs eller att utredningen på annat sätt försvaras.
34. Om personen medvetet eller av oaktsamhet lämnar felaktiga eller missvisande uppgifter till Konkurrensverket kan detta medföra att möjligheten till näringsförbudseftergift går förlorad.

Personen upphör att delta i överträdelsen

35. För att få näringsförbudseftergift krävs att personen har upphört, eller snarast efter anmälan upphör, med sitt deltagande i överträdelsen. Personen bör, i de fall där överträdelsen fortfarande pågår, samråda med Konkurrensverket om hur personen ska avveckla sitt deltagande i överträdelsen.

4. Handläggning

36. Hanteringen av näringsförbudseftergift i samband med att företag beviljas eftergift eller nedsättning sker inom ramen för handläggningen av företagets ansökan om eftergift eller nedsättning. Information om eftergift och nedsättning av konkurrensskadeavgift finns i Konkurrensverkets allmänna råd KKVFS 2015:1. I dessa fall lämnas inte några individuella besked om näringsförbudseftergift för befattningshavare vid företaget. Näringsförbudseftergift kopplat till företagets eftergift eller nedsättning förutsätter dock att punkt 23 ovan inte är tillämplig.
37. Punkterna 38-46 nedan avser Konkurrensverkets handläggning när en person på egen hand vänder sig till verket för att anmäla en överträdelse och ansöka om näringsförbudseftergift.

Anonyma kontakter

38. Personen kan kontakta Konkurrensverket anonymt och beskriva överträdelsen, sin egen ställning i företaget och eventuella medverkan i överträdelsen i hypotetiska termer. Konkurrensverkets adress- och kontaktuppgifter finns på www.konkurrensverket.se.
39. Vid anonyma kontakter väljer personen vilka uppgifter som ska lämnas.

40. Om informationen inte är tillräcklig för att Konkurrensverket ska kunna bedöma om personen uppfyller förutsättningarna för näringsförbudseftergift i 9 § andra stycket lagen om näringsförbud, meddelar verket detta till personen. Personen får därefter avgöra om han eller hon vill precisera sina uppgifter.

Anmälan av en överträdelse

41. En anmälan kan göras skriftligen eller muntligen. Konkurrensverkets adress- och kontaktuppgifter finns på www.konkurrensverket.se.
42. Om anmälan görs av ett ombud ska fullmakt lämnas in så snart som möjligt.
43. Personen ska i anmälan ange sina kontaktuppgifter såsom namn, adress och telefonnummer. Personen bör dessutom ange om personen även har anmält, eller avser att anmäla, överträdelsen till någon annan konkurrensmyndighet inom EU eller till Europeiska kommissionen.

Besked om villkorad näringsförbudseftergift

44. Konkurrensverket kan på begäran från en person som ansöker om näringsförbudseftergift, innan verket har tillräckligt med underlag för att ingripa mot överträdelsen enligt punkt 26 ovan, meddela ett besked om villkorad näringsförbudseftergift.
45. Ett besked om villkorad näringsförbudseftergift innebär att Konkurrensverket inte kommer att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud mot personen förutsatt att han eller hon uppfyller övriga villkor för näringsförbudseftergift enligt punkterna 30-35 ovan.

Besked om näringsförbudseftergift

46. Besked om näringsförbudseftergift lämnas i samband med att Konkurrensverket beslutar om avgiftsföreläggande eller lämnar in en stämningsansökan avseende den anmälda överträdelsen till Stockholms tingsrätt. Besked om näringsförbudseftergift kan också lämnas i samband med att verket väcker talan, alternativt ansöker, om näringsförbud mot någon annan än den som får näringsförbudseftergift.

5. Övrigt

47. Att ett företag samtycker till avgiftsföreläggande innebär inte att Konkurrensverket avsäger sig rätten att föra talan om näringsförbud eller att ansöka om näringsförbud.
48. När Konkurrensverket på grund av preskription inte längre kan föra talan om konkurrensskadeavgift i fråga om överträdelsen av konkurrensreglerna kommer verket inte att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud.

KKVFS 2015:2

49. Bestämmelserna om näringsförbudseftergift i lagen om näringsförbud medför ingen inskränkning i Konkurrensverkets möjligheter att av andra skäl än som där anges avstå från att föra talan om näringsförbud eller ansöka om näringsförbud.
50. Detta allmänna råd föregriper inte de tolkningar som domstolar kan komma att göra när det gäller bestämmelserna om näringsförbud.
51. Vissa uppgifter i Konkurrensverkets utredningar omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Utredning som rör näringsförbud kan beläggas med sekretess (18 kap. 1 §). Affärshemligheter kan omfattas av sekretess (30 kap. 1 §). En utsaga från en enskild kan också omfattas av sekretess (30 kap. 3 §). Parter i ärendet har rätt att ta del av sekretessbelagda uppgifter om det inte finns synnerliga skäl mot detta (10 kap. 3 §).

Detta allmänna råd tillämpas från och med den 1 januari 2015 och ersätter Konkurrensverkets allmänna råd (KKVFS 2012:2) om näringsförbud vid överträdelse av konkurrensreglerna.

DAN SJÖBLOM

Per Karlsson
(Juridiska avdelningen)

